

Nr 33.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ytterligare lån för anordnande av ett skyddshem för flickor m. m.; given Stockholms slott den 14 januari 1931.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Sam Larsson.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14 januari 1931.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena friherre RAMEL, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Departementschefen, statsrådet Larsson anför:

Enligt lagen den 6 juni 1924 (nr 361) om samhällets barnavård kunna numera barn, vilka befinnas så vanartade, att särskilda uppfostringsåtgärder krävas för deras tillrättaförande, omhändertagas för skyddsuppfostran ända intill fyllda aderton år.

För beredande av skyddsuppfostran skall enligt föreskrift i 43 § 1 mom. av nämnda lag för varje landstingsområde och stad, som ej deltagar i landsting, finnas skyddshem med erforderligt antal platser.

Enligt bestämmelserna i 2 och 3 mom. av samma paragraf skola vissa grupper av vanartade, vilka icke lämpligen kunna uppfostras i dylika skyddshem, där så kan ske intagas i särskilda, för sådana barn avsedda skyddshem (centralanstalter). Stadgandena i 2 mom. hava avseende å vanartade barn

över 15 år samt med grövre vanart behäftade barn under 15 år, och föreskrifterna i 3 mom. avse sådana vanartade, som på grund av kropps- eller sinnessjukdom, vanförhet eller annan kroppslig eller andlig brist eller svaghet lämpligen böra uppfostras avskilda från andra.

Sedan Kungl. Maj:t med olika enskilda institutioner i enlighet med godkännande från riksdagen träffat avtal om anordnande av dylika centralanstalter, hava genom nämnda institutioners försorg sådana anstalter flerstädes kommit till stånd. Enligt dessa avtal hava de enskilda institutionerna erhållit lån av statsmedel med större eller mindre belopp för inrättandet av respektive anstalter.

I skrivelse den 17 april 1928, nr 116, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 67 angående lån för anordnande av skyddshem för flickor m. m., anmälde riksdagen, bland annat, att riksdagen bland utgifter för kapitalökning under rubriken fonden för låneunderstöd anvisat såsom reservationsanslag till lån för anordnande av skyddshem för flickor m. m. ett belopp av 245,000 kronor, därav 135,000 kronor avsetts till lån åt Göteborgs diakonissällskap för inrättande av ett skyddshem för högst 25 sådana vanartade flickor, som avses i 43 § 2 mom. i förenämnda lag.

Sedan Kungl. Maj:t därefter genom brev den 28 september 1928 godkänt plan för ett skyddshem av ifrågavarande slag, har Kungl. Maj:t genom brev den 22 mars 1929 fastställt avtal mellan Kungl. Maj:t och kronan samt Göteborgs diakonissällskap rörande anordnande av ett dylikt skyddshem å fastigheterna $\frac{1}{8}$ mantal Olofsred nr 1 (1³) och $\frac{1}{4}$ mantal Olofsred nr 1 (1⁴) i Hyssna socken av Älvsborgs län. För inköp till ifrågavarande ändamål av omförmälda fastigheter, för byggnaders uppförande och inredande samt för inköp av inventarier och alla övriga utgifter för fastigheternas istandsättande i fullt ändamålsenligt skick tillerkändes diakonissällskapet genom avtalet berörda lån av statsmedel å högst 135,000 kronor mot säkerhet av inteckning å lånesumman med bästa förmånsrätt i fastigheten $\frac{1}{8}$ mantal Olofsred nr 1 samt med förmånsrätt näst efter tre den 2 februari 1882 under § 41, den 9 juni 1887 under § 73 och den 9 maj 1896 under § 39 beviljade nyttjanderättsinteckningar i fastigheten $\frac{1}{4}$ mantal Olofsred nr 1.

Enligt avtalet skall ränta å lyftat lånebelopp efter en räntefot av fem procent för år erläggas halvårsvis varje år den 30 juni och den 31 december, intill dess lånet blivit till fullo guldet.

Vidare skall enligt avtalet staten för skyddshemmet erlægga en årlig hyra motsvarande det räntebelopp föreningen har att å statslånet för år erlægga jämte två procent å nedlagda byggnadskostnader såsom ersättning för byggnadernas underhåll och inträdande värdeminskning. Därvid skola nämnda byggnadskostnader beräknas till 135,000 kronor. Beträffande villkoren i övrigt i sagda avtal tillåter jag mig hänvisa till förenämnda proposition, nr 67 år 1928 sid. 8—11.

I skrivelse den 7 november 1930 har nu *Göteborgs diakonissällskap* meddelat, att de sammanlagda kostnaderna för anordnande av ifrågavarande

skyddshem — vilket numera efter vederbörlig avsyning tagits i bruk för sitt ändamål — uppgått till 210,300 kronor, varav åtgått 35,600 kronor för inköp av fastigheter, 144,200 kronor för egentliga byggnadskostnader, 28,600 kronor för inköp av inventarier och 1,900 kronor för planering och diverse andra utgifter.

Utgifterna hava alltså överstigit den erhållna lånesumman med 75,300 kronor.

I anslutning härtill har sällskapet i omförmälda skrivelse anfört följande.

Då sällskapet träffade ifrågavarande avtal med Kungl. Maj:t och kronan, hade sällskapet gjort detta för att tillmötesgå den önskan, som från statsmakternas sida framstälts att sällskapet måtte medverka till att åstadkomma en lösning av den synnerligen aktuella skyddshemsfrågan. Det hade varit efter mycken tvekan, sällskapet beslutit sig för att inlåta sig på detta företag, men sällskapet hade låtit sina betänkligheter fara i förhoppning att genom sitt bifall till det väckta förslaget kunna vara staten till gagn och genom upprättande av skyddshemmet för sin del medverka till förbättrande av den ungdomsvård, som det enligt lagen om samhällets barnavård ålåg i första hand staten att ombesörja. Förutsättningen därför hade dock alltid från sällskapets sida varit, att sällskapet icke skulle för egen del behöva göra alltför stora ekonomiska uppoffringar, vilket sällskapets ekonomi icke tillåte, samt att kostnaderna i så stor utsträckning som möjligt skulle täckas av staten. Då det för sällskapet skulle vara mycket kännbart och förenat med stora svårigheter att behöva vidkännas de ekonomiska uppoffringar, som skulle bli fallet, därest sällskapet skulle nödgas att själv bestrida de kostnader för hemmet, vilka överstege den avtalade lånesumman, såge sig sällskapet nödsakat att hos Kungl. Maj:t anhålla om ytterligare bidrag i form av lån av statsmedel.

Under återopande av det anförda har diakoniss-sällskapet hemställt dels att sällskapet måtte tillerkännas ett lån av statsmedel å ytterligare 25,000 kronor, dels ock att den i avtalet gjorda utfästelsen att staten skulle för skyddshemmet erlægga en årlig hyra motsvarande bland annat det räntebelopp, föreningen hade att å statslånet för år erlægga, måtte få avse jämväl det nu begärda lånebeloppet.

Över förevarande framställning hava utlåtanden avgivits av statens inspektör för fattigvård och barnavård den 20 november 1930 och av statskontoret den 2 december 1930.

Statens inspektör för fattigvård och barnavård har därvid anfört följande.

Behovet av sådana skyddshem, som enligt 43 § 2 mom. i lagen om samhällets barnavård skulle bereda vård åt äldre och mera svårt vanartade elever, hade gjort sig synnerligen starkt gällande beträffande flickor. Den medverkan, som bland andra Göteborgs diakoniss-sällskap lämnat för fyllande av detta behov, hade för statsmakterna varit mycket värdefull, då eljest staten hade varit nödsakat att själv vidtaga åtgärder för anskaffande av anstalter. Det vore därför att beklaga, om det ekonomiska tryck, diakoniss-sällskapet genom fördyrade byggnads- och inredningskostnader åsamkats, skulle menligt inverka på dess övriga verksamhet. Till förebyggande härav och med hänsyn till betydelsen av att enskilda institutioners medverkan för liknande ändamål jämväl i framtiden vore att påräkna syntes framställningen böra bifallas.

Statskontoret har uttalat sig på följande sätt.

Sedan Göteborgs diakoniss-sällskap till statskontoret inkommit med skuldförbindelse beträffande det genom brevet den 22 mars 1929 beviljade lånet å 135,000 kronor ävensom föreskriven säkerhet för lånet och dessa handlingar blivit i statskontoret granskade och godkända, hade lånet den 27 april 1929 blivit till sällskapet utanordnat.

Ifrågavarande lån hade utverkats hos riksdagen genom proposition nr 67 år 1928. Av sagda proposition framginge emellertid icke, till vilket belopp kostnaderna för skyddshemmets anordnande beräknats. Det förefölle dock troligt, att dessa väntats uppgå till samma summa som det ifrågasatta lånet, eller 135,000 kronor.

Sällskapet upplyste nu, att de egentliga byggnadskostnaderna i verkligheten utgjort 144,200 kronor och att sällskapets sammanlagda utgifter för skyddshemmets iordningställande uppgått till ej mindre än 210,300 kronor. Sällskapet hade sålunda nödgats att i ifrågavarande institution binda kapital till så avsevärt belopp som 75,300 kronor. Vid sådant förhållande ville det synas rimligt, att sällskapet erhöle det nu begärda tillägglånet å 25,000 kronor. Statskontoret tillåte sig erinra, att under likartade förhållanden ett tillägglån å 10,000 kronor utverkades hos 1928 års riksdag (proposition nr 67) såsom ytterligare bidrag till kostnaderna för inrättande av Stockholms stadsmissions skyddshem vid Edesta.

Förslaget att, i sammanhang med beviljande av tillägglånet, det i avtalet med sällskapet stadgade hyresbeloppet höjdes i motsvarande mån finge statskontoret likaledes tillstyrka.

Departements-
chefen.

Vid den tidpunkt, då Göteborgs diakoniss-sällskap under förhandlingarna om anordnande av ifrågavarande skyddshem föreslog lånebeloppets bestämmande till 135,000 kronor, torde sällskapet hava utgått från att kostnaderna för skyddshemmets inrättande icke skulle komma att överstiga nämnda belopp. Då detta ur statens synpunkt ansågs fullt skäligt, fanns givetvis icke någon anledning att påkalla ändring. Såsom framgår av den lämnade redogörelsen, har det emellertid nu visat sig, att i verkligheten utgifterna för hemmet kommit att uppgå till ett belopp, som med icke mindre än 75,300 kronor överskjuter förstnämnda summa. Med hänsyn härtill och då det för staten måste anses vara av största värde att ifrågavarande hem, varav stort behov förelegat, kommit till stånd, synes en jämkning uppåt av det förra lånebeloppet vara befogad. Även med hänsyn till önskvärdheten att staten i framtiden skall kunna påräkna erforderligt bistånd från enskilda institutioner lär tillmötesgående mot föreningens hemställan vara att förorda. Mot storleken av det ifrågasatta ytterligare lånet eller 25,000 kronor har jag i likhet med de i ärendet hörda myndigheterna icke något att erinra. För erhållande av det nya lånet lär böra uppställas det villkor, att sällskapet till säkerhet för detsamma avlämnar inteckning å lånebeloppet i berörda fastigheter, gällande med förmånsrätt närmast efter de till säkerhet för det första lånet avlämnade inteckningarna i sagda fastigheter. För lånet torde i övrigt böra gälla motsvarande villkor som beträffande det förut beviljade lånet.

På sätt sällskapet förutsatt torde höjningen av lånet skäligen böra medföra en motsvarande höjning av den hyra staten — i form av kvittning

mot låneräntan — enligt avtalet med sällskapet skall erlagga för skyddshemmet. Enligt gällande avtal skall emellertid staten — utöver den kvittningsvis erlagda hyran — betala en årlig hyra av två procent å nedlagda byggnadskostnader såsom ersättning för byggnadernas underhåll och inträdande värdeminskning, och dessa byggnadskostnader hava i avtalet fixerats till 135,000 kronor. Med hänsyn till vad numera upplysts angående de verkliga byggnadskostnaderna synes mig detta belopp lämpligen böra höjas med 25,000 kronor till 160,000 kronor. Den extra räntan skulle i enlighet härmed komma att utgå å sistnämnda belopp. Ifrågavarande ränta utgår av det under femte huvudtiteln uppförda ordinarie förslagsanslaget till skydds-uppfostran. Ett bifall till vad här förordats torde icke påkalla höjning av nämnda anslag.

Angående det nya lånet och de ändrade hyresbestämmelserna torde böra upprättas särskilt avtal i anslutning till det redan ingångna.

För möjliggörande av det nu ifrågasatta lånet till diakoniss-sällskapet lär bland utgifter för kapitalökning under rubriken »fonden för låneunderstöd» böra anvisas ett reservationsanslag av 25,000 kronor att täckas av lånemedel. I anslutning härtill bör å riksstatsförslagets inkomstsida titeln »Övriga lånemedel» höjas med motsvarande belopp.

På grund av vad jag sålunda anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att från det ordinarie förslagsanslaget till skydds-uppfostran må utgå förhöjd hyra för det av Göteborgs diakoniss-sällskap anordnade skyddshemmet för flickor i Hyssna socken enligt av mig här angivna grunder;

dels medgiva, att för anordnandet av omförmälda skyddshem må till nämnda sällskap, utöver förut erhållet lån, beviljas ett lån å 25,000 kronor;

dels till lån för anordnande av ett skyddshem för flickor för budgetåret 1931/1932 bland utgifter för kapitalökning under rubriken »Fonden för låneunderstöd» anvisa ett reservationsanslag, att utgå av tillfälliga lånemedel, av ... kronor 25,000;

dels ock vid bifall till sistnämnda förslag höja den i förslaget till riksstat för samma budgetår under rubriken »Lånemedel» upptagna inkomstiteln »Övriga lånemedel» med motsvarande belopp.

Vad departementschefen sålunda hemställt, däruti statsrådets övriga ledamöter instämma, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

B. Spångberg.